

HUISNAMEN XI

DE TAAL VAN DE GEVELS

Hans de Groot

Mijn vorige huisnamenartikel in *De Biltse Grift* van september 2001 sloot ik af met de toezegging de sluier over de huisnaam *Ze zeggen...* op Prunuslaan 23 op te lichten. Deze naam staat in schrijffletters geschilderd op een al enigszins verweerde houten schijf. *Ze zeggen...* blijkt niet zozeer de belangstelling uit te drukken voor wat anderen zeggen. Neen, juist het tegenovergestelde: „Ze kunnen van alles zeggen, maar mijn beslissingen neem ik toch zelf.”

Het doet mij veel deugd om soms lang geleden verdwenen huisnamen op dezelfde gevel te zien terugkeren. Zo gebeurde dat onlangs op de gevel van het landhuis Soestdijkseweg 329 op de hoek van de Ruysdaellaan. Tot in ieder geval het jaar 1937 sierde volgens de oude adresboeken de naam *Trinari* de gevel van dit huis. In het tweede decennium van de twintigste eeuw begonnen de bouwactiviteiten in het huidige Bilthoven-Noord. Een van de eerste bouwplannen, genaamd *De Biltse Duinen*, betrof een gebied dat werd omsloten door de spoorlijn Utrecht-Amersfoort, de Soestdijkseweg en de huidige Van Dijcklaan. Naast het stuk bos- en heidegebied van 34 ha, kreeg de Bouwen Exploitatiemaatschappij, de toenmalige betiteling van de moderne projectontwikkelaar, ook een tweetal verharde paden ter beschikking. Dit waren de Dwarsweg en de Dragonderweg. De Dragonderweg vormde de verbinding tussen de Soestdijkseweg en het toenmalige militaire exercitieterrein *Heidepark*. De aan te leggen lanen in het gebied dienden vernoemd te worden naar Nederlandse schilders. Dit had tot gevolg dat de Dwarsweg tot aan de huidige Kees Boekelaan werd omgedoopt in Jan

Steenlaan en de Dragonderweg in Ruysdaellaan. De villa *Trinari* is vermoedelijk een van de eerst gebouwde villa's binnen dit plan.

In opdracht van de eerste eigenaar A. van Noordenne ontwierp de Groningse architect P.M.A. Huurman een landhuis waarvan de voorzijde is gericht op de hoek Soestdijkseweg-Ruydaellaan. Het ontwerp vertoont invloeden van de Engelse Arts and Crafts beweging, een wat soberder variant van de Art Nouveau of Jugendstil. In de drie noordelijke provincies zijn door Huurman veel van dergelijke landhuizen in deze stijl ontworpen. Op 24 oktober 1911 werd op basis van de bouwaanvraag "Plan voor een villa te De Bildt" de bouwvergunning verleend en op 6 september 1912 betrok A. van Noordenne met zijn gezin het splinternieuwe, met de huisnaam *Trinari* getooide landhuis. Meer bouwtechnische gegevens zijn te vinden in de uitgave *De Bilt, geschiedenis en architectuur* van de hand van Sabine Broekhoven en Sonja Barends.

Trinari (foto verzameling Jan van der Heijden)

In augustus 2001 werd de grondige restauratie van de villa, thans als kantoorpand in gebruik bij het Adviesbureau De Vries Haselhoff, afgesloten. Het pand is grotendeels teruggebracht in de oorspronkelijke staat.

Een bewonderenswaardig initiatief dat bekroond werd met het terugbrengen van de oorspronkelijke huisnaam op de gevel. Was vroeger de huisnaam *Trinari* op de gevel zichtbaar, nu staat ze vermeld als *Villa Trinari*.

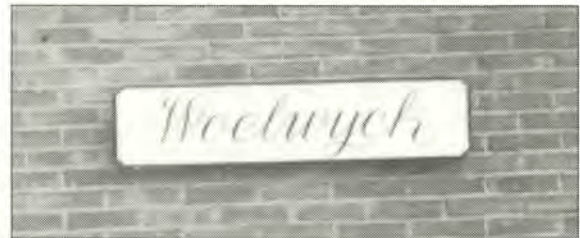
In dit verhaal is overigens nog geen antwoord gegeven op de vraag wat deze huisnaam vol geheimen nu feitelijk betekent. Het *Tri* suggereert een Italiaanse oorsprong. Het Italiaanse woordenboek verstrekke mij legio woorden beginnende met *Tri* maar helaas zonder de toevoeging *nari of ari*. Internet kon mij helaas evenmin op weg helpen. De oplossing bleek echter heel dichtbij te liggen en wel in het gemeentearchief. In de oude bevolkingsadministratie vond ik als eerste bewoners van *Trinari* het echtpaar **Trientje** van Noordenne–Bulthuis en **Arie** van Noordenne.

Een minder romantische verklaring voor een romantisch ogende huisnaam. Overigens zijn in die tijdsperiode meer op basis van namen van gezinsleden samengestelde huisnamen op gevels verschenen.

De huidige eigenaar van *Villa Trinari* zette mij op het spoor van de huisnaam *Woelwijck*. Deze huisnaam is vermoedelijk de enige die voorkomt zowel op de voor – als op de achtergevel van het huis. Begin 1920 werd door de bouwmeester J. de Klaver de bouwvergunning verkregen voor een "Villa ingericht ter bewoning" te bouwen aan de Rembrandtlaan 38 (thans 88). Het ontwerp van deze villa was van de hand van de Utrechtse architect C. Schoffels. De eerste bewoners van de villa waren notaris Paulus Willem Onnen, zijn echtgenote Wilhelmina Onnen–Duys, hun drie dochters en drie zonen. Binnen twee jaar na het betrekken van het huis werd het gezin verrijkt met nog twee dochters. De overlevering vertelt dat het behalve een kinderrijk ook een bijzonder druk en woelig gezin was. Dit heeft de notaris al heel snel op de gedachte gebracht om zijn huis te sieren met de huisnaam *Woelwijck*.

In een adresboek uit 1922 staat *Woelwijck* namelijk al vermeld.

De huidige bewoners van de villa troffen zo'n dertien jaar geleden bij het betrekken van het huis het oorspronkelijke huisnaambord *Woelwijck* op de gevel aan. Na afloop van de restauratie van de woning was de huisnaam aan de beurt. Aan de naam *Woelwijck* was men inmiddels aardig gewend geraakt en men had ook gevoel voor de historie achter deze naam. De belettering ervan op het naambord beviel echter minder. Men kwam tot het wijze besluit een nieuw bord te laten maken met de huisnaam *Woelwijck* in sierlijke schrijffletters er op. Dit siert nu al ruim tien jaar de voorgevel. Het oorspronkelijke huisnaambord werd een nieuw leven gegund op de gevel aan de tuinzijde.

Huidige naambord op voorgevel

Vroegere naambord op achtergevel

De villa *Woelwijck* blijkt niet het enige pand te zijn dat de bouwer J. Klaver in dit gebied in hoog tempo deed verrijzen naar ontwerp van architect C. Schoffels uit Utrecht. In het jaar 1920 verkreeg hij bouwvergunningen voor de nu ook nog bestaande villa's op de huidige huisnummers 84, 90 en 92. Deze panden dragen helaas geen huisnamen.

Tijdens een reünie van een schoolklas, die in de jaren vijftig de Theresiaschool aan de Gregoriuslaan bezocht, kwam ik in contact met Ank van Wageningen. Zij

woonde in die jaren op het adres Sweelincklaan 22. Dit in 1933/1934 naar ontwerp van Mart. Jansen, architect HBO, gebouwde huis was getooid met de huisnaam *Vadensis*. Deze huisnaam is met de verhuizing van de familie Van Wageningen naar hun nieuwe huis aan de Lassuslaan meegegaan. Volgens de overlevering binnen de familie Van Wageningen is de betekenis van *Vadensis* 'doorwaadbare plaats' en de naam Wageningen zou eveneens 'doorwaadbare plaats' betekenen. Het is bekend dat de stad Wageningen, gelegen op de rechter Rijnsoever, al een zeer oude historie heeft. De mogelijkheid bestaat zelfs dat Wageningen het 'Vada', de legerplaats van Claudius Civilis, is geweest. Ik ga verder met dit onderzoek en over het verdere verloop ervan zal ik u op de hoogte houden.

Er is echter nog iets raadselachtigs aan de hand. In de oude bevolkingsadministratie op het gemeentearchief ontbreekt elk spoor van de familie Van Wageningen, zodat ik niet in staat ben te achterhalen welke villa op de Lassuslaan de huisnaam *Vadensis* heeft gedragen. Mocht een van de lezers van *De Biltse Grift* herinneringen hebben aan de huisnaam *Vadensis* op Sweelincklaan 22 of op een pand aan de Lassuslaan, dan stel ik er prijs op met u in contact te komen. U kunt mij bereiken via het secretariaat van de Historische Kring d'Oude School.

Welk een prachtige herinnering aan een Spaans sprekend land mag iemand al niet gebracht hebben tot de huisnaam *Sol y Fraganeia* ofwel in het Nederlands *Zon en geur*. Het raadsel dateert van vóór 1970, toen een nieuwe bewoner deze herinneringen niet meer bleek te willen koesteren. Toen verdween het ronde schild met de in losse letters daarop vermelde huisnaam *Sol y Fraganeia* van de gevel. Sinds die tijd leidt de in 1935 naar ontwerp van de Bilthovense architect M. Baljeu gebouwde villa op nummer 45 aan de Vermeerlaan helaas een naamloos leven.

Ik neem u nog even mee naar een oud stukje van het huidige Bilthoven-Noord. Op een topografische kaart van 1906 staat het met naaldhout begroeide gebied De Zwarte Heuvels. Het is de oostelijke begrenzing van het villapark Oosterpark. In een brochure, die rond 1920 werd uitgegeven om de belangstelling voor het bouwen en wonen in het Oosterpark te stimuleren, staat een bloemrijke passage over De Zwarte Heuvels die ik u niet wil onthouden. Ze luidt als volgt: „Aan den grooten straatweg van Bilthoven naar Soestdijk, Baarn en Hilversum, op een afstand van ongeveer tien minuten gaans van het station Bilthoven, verheft zich een groot en majestueus bosch De Zwarte Heuvels genaamd. Dit prachtige bosch, ter grootte van 115 H.A., is dienstbaar gemaakt aan de gestadige en noodzakelijke uitbreiding van Bilthoven. Zonder het natuurschoon geweld aan te doen, werden prachtige, breede straatwegen aangelegd, zoomede fietspaden, waarmee verbinding met Den Dolder en Zeist verkregen werd. De aanleg dezer wegen werd geheel onder zeer deskundige leiding uitgevoerd en had tot resultaat, dat het zoo schitterend natuurschoon van "De Zwarte Heuvels" nog meer tot zijn recht kwam. Voor hen, die wenschen te wonen in een prachtige ideale omgeving, op drogen zandgrond, te midden van de heerlijkste dennenbosschen met hunne onvolprezen geneeskrachtige eigenschappen, biedt "Het Oosterpark" een gelegenheid aan, welke men elders tevergeefs zal zoeken". Een zeer bijzonder gebied dus! Dat was vermoedelijk precies datgene wat professor mr. Cornelis Willem Star Busmann, wonende aan de Koningslaan in Utrecht, aantrok om juist hier in 1920 een villa te laten bouwen naar ontwerp van architect L.P. Scheffer van het Bouwbureau F.A.B.R.O.S., schitterend gelegen in een nog welhaast onbewoond gebied aan de Lassuslaan, nu genummerd 91. Ondanks het ontbreken van andere villa's met een rieten dak binnen vijftig meter afstand, had hij zich te houden aan de geldende regels. Er moest geprepareerd

brandvrij riet worden gebruikt dat met ijzeren draden aan elkaar verbonden was en er moest een bliksemafleider geïnstalleerd worden. Uiteraard kreeg de villa de huisnaam *De Zwarte Heuvels* mee.

Eind 1920 kon de villa in gebruik genomen worden en vormde ze weldra een welkom thuis voor echtgenote Johanna Wilhelmina van Kregten en haar

kinderen Eduard en Jan Aikes. Onder het rieten dak werden later nog twee kinderen uit het tweede huwelijk met de, eveneens uit Winschoten afkomstige, echtgenote Margaretha Reinharda Schmidt geboren. Dit waren Friederick Albert en Wiea Luka. Uit de naamgeving blijkt de Fries-Groningse achtergrond van de familie Star Busmann. Het beviel onze hoogleraar dermate goed op deze plek, dat in 1925 een bouwvergunning werd verkregen voor de bouw van een, door architect P. Wilkes uit Zeist ontworpen, woning "ten dienste voor studie met slaapplekken". De laatste Star Busmann uit het gezin verliet in 1963 de villa *De Zwarte Heuvels*. De naam *De Zwarte Heuvels* is dermate karakteristiek voor dit deel van Bilthoven, dat ik hoop dat deze naam tot in lengte van jaren de huisnaam van deze villa zal blijven.

Een volslagen andere entourage trof ik aan bij de volgende huisnaam. Het is dan ook de eerste huisnaam, die niet ergens op de gevel voorkomt maar op een Japans poortje voor de woning. Ik bevind mij nu in de wijk De Leyen en wel op de Berlagelaan. Op huisnummer 76 zult u dit poortje vinden met op de bovenbalk de huisnaam *Karesansui*. Mijn Japans is niet sterk, doch bij de vertaling werd ik

geholpen door mevrouw Kop. *Karesansui* staat voor "droge tuin". En werkelijk, de tuin is droog en naar goed Japans gebruik bedekt met wit grint en stoptegels. Op de, vanaf de straat gezien, linkse kolom staat in Japanse karakters het woord karate, de hobby van de heer Kop. Op de rechterkolom, eveneens in Japanse karakters, de naam van de bedenker

van deze Japanse poort, Henk Kop. Ik heb bewondering voor deze zeer originele wijze van huisnaamgeving.

Evenals in mijn vorige artikel Huisnamen X laat ik u even in spanning over de achtergrond van een huisnaam. Nu gaat het over de naam *Men zegt...*, die te vinden is boven de voordeur van het huis Zwanenlaan 17. Over wat men zegt hoop ik in mijn volgende artikel meer duidelijkheid te kunnen geven.

Bronnen:

- Welwillend verstrekte informatie door bewoners, oud-bewoners en collega-onderzoekers van de vereniging Historische Kring d'Oude School
- Archief van de vereniging Historische Kring d'Oude School: dossiers Bouwaanvragen en Huisnamen
- Gemeentearchief De Bilt, dossiers Bouwaanvragen arch. 1.733.21
- Gemeentearchief De Bilt, dossiers Burgerlijke Stand
- Fotomateriaal van Jan van der Heijden en het archief van de vereniging Historische Kring d'Oude School
- Tijdschrift *De Biltse Grift*, nummer 9, 1994
- Broekhoven, Sabine en Sonja Barends, *De Bilt, Geschiedenis en architectuur*, Uitgeverij Kerkebosch, Zeist 1995.